



Natuurpunt Voorkeempen



De natuur kan niet stemmen,
maar jij gelukkig wel

www.ikkiesnatuur.be

www.natuurpuntvoorkeempen.be



Westmalle

TRAPPIST

Een leven van gebed en arbeid

Al meer dan 200 jaar kiezen de trappisten van Westmalle voor een leven van gebed en arbeid. Dat is hun ware roeping, helemaal volgens de regel van Sint-Benedictus. Die schrijft ook voor dat de monniken zelf zorgen voor hun levensonderhoud.

Daarom is er binnen de muren van de abdij een brouwerij. Die houden ze bewust kleinschalig, met bijzondere zorg voor mens en milieu. En omdat winst maken hun drijfveer niet is, besteden ze wat overblijft aan caritatieve werken en aan mensen in nood.



westmalletrappist.be



Bier met liefde gebrouwen, drink je met verstand.



Mensen koopt geen kat in ne zak

*mensen koopt geen kat in ne zak
controleert oep oe gemak
en maakt gerust van oewen tak
maar mensen koopt geen kat in ne zak*

Deze oude wijsheid, hier uit de mond van de Antwerpse volksgroep Katastroof, geldt voor vele zaken in het dagelijks leven, en zeker ook voor de lokale politiek. Alle partijen zeggen in meerdere of mindere mate dat ze voor natuur en milieu zijn, maar wie beter kijkt stelt toch grote verschillen vast in wat ze in jouw zak willen steken.

Voor het eerst is de stemming voor de gemeenteraad niet langer verplicht, dus kan men zich afvragen of het wel de moeite loont. Lokale besturen gaan over heel wat materies die je dagelijkse leven bepalen, waaronder ook de natuur in jouw omgeving. Met jouw stem bepaal je mee het beleid.

Als natuurvereniging hebben wij onze wensen per gemeente alvast gebundeld in een memorandum. Naast de grote principes vind je er ook concrete acties voor jouw gemeente in terug. Nog niet gelezen? Kijk dan eens op onze website: <https://natuurpuntvoorkempen.be/n-memoranda-2024/> Voor wie dit wat teveel lectuur is, hebben we de grote lijnen samengevat in een artikel verder in dit blad.

Wie bewust wil kiezen voor natuur kan ons memorandum naast de programma's van de partijen leggen. Aarzel niet om je vragen of eisen aan de dames en heren kandidaat-bestuurders kenbaar te maken. Zo werkt democratie op zijn best.

Verbeter de wereld, begin bij jezelf. We kunnen met zijn allen ons steentje bijdragen. Maai mei niet, *bye bye* gazon, laat ze liggen, een dag niet gewipt is een dag niet gefeest, ... Deze aanstekelijke slogans wijzen in de juiste richting, maar als natuurpunters willen we graag wat verder gaan en ons huisje en tuintje natuurvriendelijk inrichten. Graag wijs ik je op onze **behaag.natuurlijk-actie** voor de aankoop van fruitbomen en haagplanten. Een uitgelezen kans om van je tuin een paradijs voor vogels, vlinders en bijtjes te maken. Op de aparte folder vind je alle nodige informatie.

Fijne herfstdagen, enne... laat ze gerust liggen hoor!

Peter



Inhoud

Activiteitenkalender	3
Ik kies natuur - onze visie op het beleid	4
Het beleid gewogen - Betonrapport 2024 van de Vlaamse gemeenten en provincies	7
Samentuin De Veldstraat zoekt nieuwe paden op	14
Uitbreiding erkend natuurgebied Heiblok	17
Van alles wat	20
Opnieuw heivlinders op Zalfense heide	23
Storm 9 juli 2024	24
Verslag excursie Buitengoor-Meergoor 12/06/24	25
Cursus vogelgeluiden onder leiding van Carl Grillet en Eric Gruppung - een verslag van 2 cursisten	28
Natuur.cultuur - Leo Van Rossum	30

Natuurpunt Voorkempen is het driemaandelijks tijdschrift van de gelijknamige afdeling van Natuurpunt. Verschijnt op 1 januari, 1 april, 1 juli en 1 oktober.

Werkten mee aan dit nummer: Vera Denkens, Frieda De Ruysser, Linda Lambrechts, Miek Mertens, Bart Michielsen, Peter Keustermans, Guy Laurijssens, Paul Stryckers, Stein Temmerman, Gaby Thijs, Erika Vergauts. Eindredactie en verantwoordelijke uitgever: Paul Stryckers.

Voorzitter Natuurpunt Voorkempen: Peter Keustermans, 0475/58 69 18, peter_Keustermans@telenet.be

Ondervoorzitter en penningmeester: Walter d'Hertefelt, 0478/65 90 10, walter.dhertefelt@gmail.com

Secretariaat en ledenadministratie: Dirk Vanschoonbeek, 0477/65 50 91, dirk.vanschoonbeek.2390@gmail.com

Voorzitter Kern Zoersel; Paul Stryckers, 0475/53 37 53, stryckers.mertens@skynet.be

De overige bestuursleden en de gebiedsverantwoordelijken (conservators) vind je op onze website natuurpuntvoorkempen.be

www.natuurpuntvoorkempen.be
Afdeling: BE80 7512 0545 9477
Kern Zoersel: BE69 7512 0545 9578



Activiteitenkalender

OKTOBER

zo 06	9.30 - 12 u	Paddenstoelenwandeling - De Hegte Heyde
zo 20	08 - 19 u	Vogeluitstap Hedwige-Prosperpolder

NOVEMBER

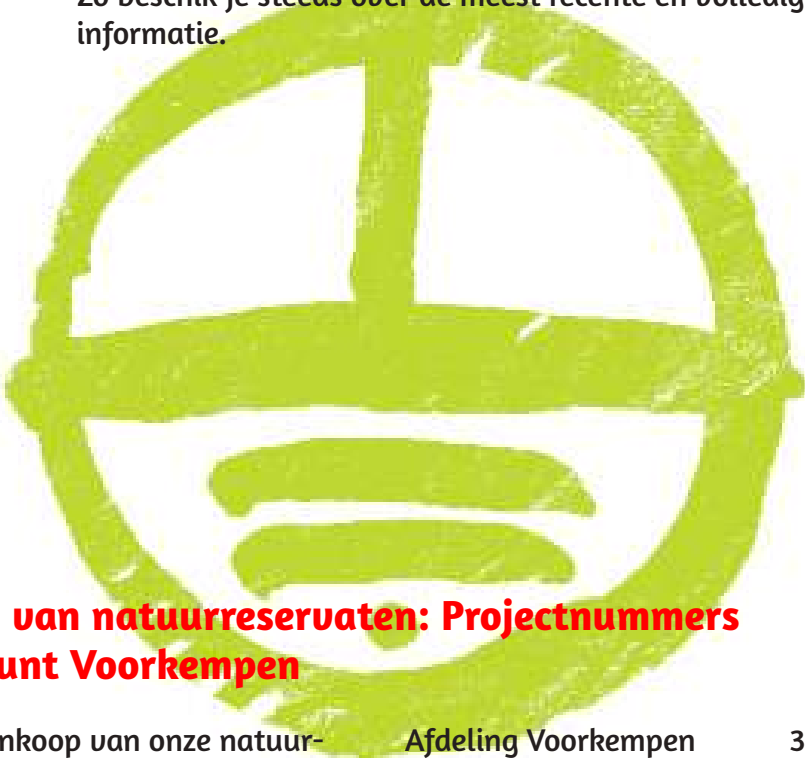
vr 15	20 - 23 u	Puur Natuur Quiz - CC Alice Forceville Westmalle
-------	-----------	--

DECEMBER

za 07		Kerstmarkt Sint-Antonius
zo 08		

Z
LABEL
ZOERSEL

Voor meer details raadpleeg de activiteitenkalender die je met dit nummer hebt aangekregen. Voor onvoorziene wijzigingen of aanvullende gegevens raadpleeg onze website en abonneer je op onze maandelijkse nieuwsbrief. Zo beschik je steeds over de meest recente en volledige informatie.



Aankoop van natuurreservaten: Projectnummers Natuurpunt Voorkempen

Steun de aankoop van onze natuur-gebieden op rekeningnummer **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11 te 2800 Mechelen. Vermeld dat het om een gift gaat met het projectnummer:

Afdeling Voorkempen	3794
Vallei van de Delfte Beek	7720
Schijnvallei Zoersel	7798
Bonte Klepper	7106
Hegte Heyde	7758
Heiblok (Zoerselbos)	7719
Marbelenuen	7211



Ik kies natuur – onze visie op het beleid



Voor wie op 13 oktober bewust voor de natuur wil stemmen, vatten we onze wensen voor het lokale beleid voor de komende legislatuur nog eens samen. Dit zijn slechts de hoofdlijnen. De volledige tekst vind je in onze memoranda (zie webpagina <https://natuurpuntvoorkempen.be/n-memoranda-2024/>). Afdelingsvoorzitter

Peter Keustermans

licht toe.

Vijf transities voor het herstel van ons ecosysteem

1. Naar een robuust natuurnetwerk



Paul Struykers

De vallei van de Delfte beek ter hoogte van het Zalfens Gebroekt. Beekvalleien vormen belangrijke verbindingen tussen natuurgebieden en zijn een essentieel onderdeel van een robuust natuurnetwerk.

Vlaanderen scoort zeer slecht, zowel naar de kwantiteit (oppervlakte) van natuur als naar de kwaliteit ervan (biodiversiteit). De natuur moet meer ruimte krijgen, en dus vragen we meer oppervlakte aan natuur, maar ook meer verbindingen tussen gescheiden gebieden. Ze moet ook beter beschermd en beheerd worden. Zachte recreatie is welkom, maar grote publieke manifestaties, te land of in de lucht, horen niet thuis in onze natuur. Concrete maatregelen zijn nodig voor natuurherstel, bosuitbreiding, biodiversiteit en evenwichtig samenleven van mens en natuur. Als natuurbehoudsvereniging vragen wij daartoe aan de gemeenten meer middelen om terreinen te verwerven en beheren.



Paul Stryckers

Het Fissenheidebos is een echt broekbos. Verdroging zou de natuurwaarden ernstig in gevaar brengen.

2. Naar een herwaardering van water

Het kan dit jaar wat vreemd klinken maar de structurele verdroging van ons landschap is een groot probleem. We willen minder grondwaterwinning en minder drainage of verdamping van hemelwater. Dit gaat niet langer het riool maar de bodem in. Privétuinen en openbare domeinen worden klimaatrobuster. Onnodige verhardingen worden vermeden en waar mogelijk verwijderd. Advies: onthard 1 m² per jaar per inwoner. *(Zie apart artikel over de verhardingsgraad van Malle en Zoersel verderop in dit nummer.)*

3. Naar een duurzaam ruimtegebruik en een nieuwe manier van wonen

We moeten zorgvuldiger omgaan met het res-

terende onbebouwde open gebied. Ontwikkel geen nieuwe verkavelingen meer, maar werk aan meer verdichting in de dorpskernen om de bevolkingsgroei op te vangen. We vragen om een bouwshiffonds bij de gemeente van 50 euro per inwoner per jaar om ongebruikte bouwgronden een groene bestemming te kunnen geven en de eigenaars daarvoor te vergoeden.

4. Naar een regeneratieve landbouw

We vragen dat de gemeenten de landbouwers actief ondersteunt in een omslag naar een duurzamer landbouwmodel waarbij men afstapt van vleesproductie voor de export en overschakelt naar lokale productie en verkoop van gewassen (korte keten). Bio landbouw krijgt de voorkeur. In het landbouwlandschap worden de verdwenen eeuwenoude kleine landschapselementen (houtkanten en bosjes) hersteld. Zulke groene dooradering is immers noodzakelijk om natuurverbindingen tot stand te brengen. *(Zie interview met Bart Gysels van De Veldstraat verderop in dit nummer.)*



5. Naar een circulaire maatschappij

We willen naar een duurzaam maatschappijmodel waarbij grondstoffen worden herbruikt en geen schadelijke stoffen worden uitgestoten in de lucht, noch geloosd in waterlopen. Afval- en houtverbrandingen in

open lucht gaan we tegen. Voorzie diervriendelijke slimme (led)verlichting op de openbare wegen.

We vragen ook dat de subsidies voor aankopen en beheer van natuurgebieden uitgebreid worden gezien de grote uitdagingen die op ons afkomen. Het is immers bewezen dat natuurgebieden niet enkel het welzijn van de burger verhogen, maar ook een economisch profijt opleveren (ecosysteemdiensten). Wie in natuur investeert wordt daarvoor steevast beloond.

Meer weten? Leestip:
<https://www.natuurpunt.be/ikkiesnatuur>



Paul Struyckers

Houtkanten vormen kleinschalige verbindingen binnen het agrarische landschap en verduurzamen de landbouw.



Oostmalsesteenweg 355/357

2310 RIJKEVORSEL

Tel. 03/312.03.75

info@oris-wuyts.be

www.oris-wuyts.be / www.oris-wuyts-tuin.be

Het beleid gewogen: betonrapport 2024 van de Vlaamse gemeenten en provincies



Onze memoranda voor de gemeenteraadsverkiezingen proberen inzichten en suggesties aan te reiken voor de nieuwe besturen die vanaf volgend jaar aan de slag gaan. Maar hoe staat het met het gevoerde beleid? Begin dit jaar publiceerde Natuurpunt (gewestelijk) zijn tweede Betonrapport. Het behandelt de belangrijke doelstelling van de verharding, als onderdeel van de vrijwaring van de open ruimte, in het belang van de biodiversiteit, het klimaat en onszelf.

Paul Stryckers

geeft aan de hand van citaten uit dit rapport toelichting bij de fiches over Malle en Zoersel.

Het tweede Betonrapport

is het resultaat van een samenwerkingsverband tussen Natuurpunt, de vereniging Breekijzer en het Onderzoekscentrum Duurzaam Ruimtegebruik en Mobiliteit van HoGent. Terwijl het eerste Betonrapport uit 2018 focuste op het ruimtebeslag, gaat dit nieuwe rapport specifiek in op de verhardingsgraad en -druk, de verhardingssnelheid en de onthardingsopgave van de gemeenten.

Ruimtebeslag bestaat uit de ruimte, ingenomen door onze nederzettingen, met name door huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur, recreatieve doeleinden, serres etc. Parken en tuinen maken hier ook deel van uit. Ruimtebeslag is dus ruimte die ingenomen wordt door menselijke activiteit. **Verharding** wordt door de Vlaamse regering gedefinieerd als 'de oppervlakte waarvan de aard en/of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van



Guy Laurijssens

Het Hooybergbos was door gemeente Malle voortbestemd om de zoveelste industriezone te worden. Na klacht van Natuurpunt Voorkempen oordeelde de Raad van State dat dit oude loofbos behouden diende te worden. Meteen werd een heel stuk verharding uitgespaard.

artificiële, (semi-) ondoorlaatbare materialen (voor woningen, wegen, andere constructies, ...) waardoor essentiële ecosysteemfuncties van de bodem verloren gaan'. Halfverharding, zoals een oprit in kiezels, valt ook onder deze definitie: deze worden vaak aangelegd op een verharde onderlaag ('stabilisé').

Verharding kan plaatsvinden in zowel harde als zachte bestemming. Onder **harde bestemmingen** vallen gronden die planologisch bestemd zijn als gebieden voor wonen, industrie, lijninfrastructuur of recreatie. Landbouw-, natuur- en bosgebieden vallen dan weer onder de **zachte bestemmingen**. Al deze planologische bestemmingen liggen juridisch vast in de gewestplannen, of latere ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUPs) zoals goedgekeurd door de Vlaamse regering, provincies of gemeenten.

Het begon allemaal met de 'betonstop'

Aan de vooravond van de eerste Vlaamse Klimaatconferentie in 2016 keurde de toenmalige Vlaamse regering het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) goed. Dit plan – dat bekendstaat als de betonstop of bouwshift – bevatte voor het eerst concrete voorstellen om de verharding in Vlaanderen een halt toe te roepen en zelfs terug te dringen. Twee jaar later werden de ambities uit dit Witboek door de Vlaamse regering formeel vastgelegd in een Strategische visie voor het toekomstige Beleidsplan Ruimte. Maar het Betonrapport 2024 toont aan dat de werkelijkheid niet spoort met de beleidsdoelstellingen: met een verhardingsgraad van 15,2% en een gemiddelde voetafdruk van 311 m² verharding per persoon

is de verhardingsproblematiek in Vlaanderen er de afgelopen jaren niet minder op geworden. Van 2013 tot en met 2021 lag de gemiddelde verhardingssnelheid op 5,1 ha/dag. Het ganse proces is dan ook in het stadium van de goede bedoelingen blijven steken.

Goede bedoelingen lopen de doelstellingen mis

Hoewel het Vlaamse regeerakkoord (2019-2024) beloofde om het Beleidsplan Ruimte voor te leggen aan de bevolking, en vervolgens definitief goed te keuren, is tot op heden geen van beide gebeurd.

30.000 ha aan slecht gelegen bouwgronden moet worden geschraapt om de doelstellingen van de betonstop te bereiken. Het omzetten van deze harde bestemmingen (bv. woonzones of industriegebied) naar een zachte bestemming (bv. natuur of landbouw) gebeurt via ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUPs) waarbij eigenaars een planschadevergoeding ontvangen. In mei 2023 koos het Vlaamse Parlement ervoor om deze planschade niet langer te berekenen aan 80% van de geïndexeerde aanschafwaarde, het werkelijk geleden verlies m.a.w., maar aan 100% van de marktwaarde, en daarmee dus ook speculatie te vergoeden. Hiermee maakt de Vlaamse Regering de rekening voor zichzelf, de gemeenten en de gemiddelde belastingbetaler vele keren duurder. Ambitieuze gemeenten zwakken hun herbestemmingsambitie hierdoor af.

Per 1 januari 2023 moeten burgers niet langer een omgevingsvergunning aanvragen om te ontharden, wat toe te juichen valt. Maar de Vlaamse regering maakt het niet enkel makkelijker om te ontharden, maar ook om bijkomend te verharderen. Dit geldt vooral in zachte

bestemmingen. Zo bestaat er een lijst aan uitzonderingen om in agrarische gebieden toch niet-landbouwactiviteiten en -bebouwing toe te laten. Denk aan zonevreemde woningen en allerhande bedrijvigheid. Bovendien maakt de Vlaamse regering (2022, 2024) het voortaan wel mogelijk om niet vergunde, zonevreemde functiewijzigingen in het agrarisch gebied alsnog te regulariseren. En als klap op de vuurpijl is er de invoering van een nieuw instrument: het 'Omgevingsbesluit' (Vlaamse regering, 2023). Staat een bestemming of een stedenbouwkundig voorschrift een verhardingsproject in de weg? Voortaan kun je als particulier zelf een voorstel indienen om deze te wijzigen en tegelijkertijd een vergunning te bekomen. Eigenlijk heb je in dit systeem geen overheid meer nodig...

De toestand in Malle en Zoersel

Bijgaande fiches tonen de actuele situatie in de beide gemeenten van ons werkingsgebied. Belangrijk hierbij is om aan te stippen dat deze fiches niet alleen slaan op het gemeentelijk beleid. Verhandingen kunnen het resultaat zijn van gewestelijke of provinciale ingrepen. Denk aan autosnelwegen en andere gewestwegen zoals de geplande rondweg van Zoersel. Omgekeerd kunnen ook ontharding het gevolg zijn van bovengemeentelijke beslissingen. Een -uitzonderlijk- positief voorbeeld is de ontharding in Malle door het Vlaams Gewest die het resultaat is van het verwijderen van een groot deel van de startbaan van het voormalige NAVO-vliegveld.

Planologisch is Malle met ongeveer 25% harde bestemmingen veel minder 'verstedelijkt' dan Zoersel met bijna 42% harde bestemmingen.

De **verhardingsgraad** is lager in Malle (bijna 12%) dan in Zoersel (ruim 15%), maar de

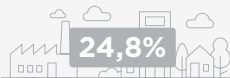


BETONRAPPORT 2024

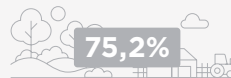
Malle

Oppervlakte
5190 ha

15626 inwoners



harde bestemming = bouwgrond
o.a. woon- en industriegebieden



zachte bestemming ≠ bouwgrond
o.a. landbouw- en natuurgebieden

TOESTAND 2021

	MALLE	VLAANDEREN	RANGORDE
Verhardingsgraad	11,8%	15,2%	209/300
Verharding per inwoner	394m²/inw.	311m ² /inw.	104/300

EVOLUTIE 2013-2021

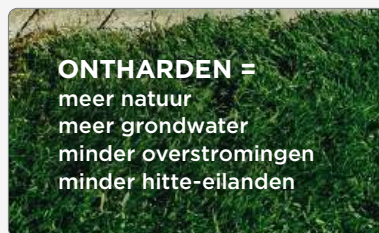
	MALLE	VLAAMS GEM.	RANGORDE
Verhardingssnelheid (gem.)	188m²/dag	169/dag	77/300
waarvan in harde bestemming	112m ² /dag		
waarvan in zachte bestemming	76m ² /dag		

doel 2050 = **geen extra** verharding t.o.v. 2015
doel 2050 = **min 20%** verharding t.o.v. 2015

OPGAVE IN MALLE

Te ontharden anno 2021, doel 2050	69,2 ha
waarvan in harde bestemming	24,3 ha
waarvan in zachte bestemming	44,9 ha
Prioritaire herbestemming	66,9 ha

Te beschermen meest waardevolle, bedreigde open ruimte



ALGEMEEN ADVIES AAN HET BELEID

1m² verharderen

=

2m² ontharden

In samenwerking met [HOSENT](https://www.hogent.be)
Achtergrond en meer cijfers via www.betonrapport.be



V.U.: Natuurpunt vzw, Noah Janssen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, ON 0434.364.713, RPR Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Mechelen, info@natuurpunt.be, www.natuurpunt.be

BETONRAPPORT 2024

Zoersel

Oppervlakte
3869 ha
22164 inwoners

41,9%
harde bestemming = bouwgrond
o.a. woon- en industriegebieden

58,1%
zachte bestemming ≠ bouwgrond
o.a. landbouw- en natuurgebieden

TOESTAND 2021

	ZOERSEL	VLAANDEREN	RANGORDE
Verhardingsgraad	15,2%	15,2%	137/300
Verharding per inwoner	265m²/inw.	311m ² /inw.	241/300

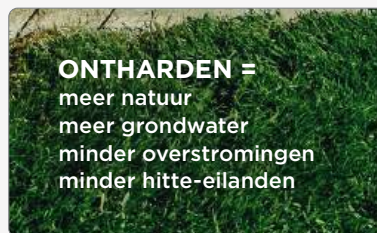
EVOLUTIE 2013-2021

	ZOERSEL	VLAAMS GEM.	RANGORDE
Verhardingssnelheid (gem.)	213m²/dag	169/dag	65/300
waarvan in harde bestemming	203m²/dag	doel 2050 = geen extra verharding t.o.v. 2015	
waarvan in zachte bestemming	11m²/dag	doel 2050 = min 20% verharding t.o.v. 2015	

OPGAVE IN ZOERSEL

Te ontharden anno 2021, doel 2050 **55,8 ha**
 waarvan in harde bestemming 39,7 ha
 waarvan in zachte bestemming 16,1 ha
Prioritaire herbestedding **38,0 ha**

Te beschermen meest waardevolle, bedreigde open ruimte



ALGEMEEN ADVIES AAN HET BELEID

1m² verharderen

=

2m² ontharden

In samenwerking met [HOSENT](#)
Achtergrond en meer cijfers via www.betonrapport.be

breek
ijzer
natuurpunt



V.U.: Natuurpunt vzw, Noah Janssen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, ON 0434.364.713, RPR Ondernemingsrechtbank Antwerpen, afdeling Mechelen, info@natuurpunt.be, www.natuurpunt.be



verharding per inwoner is hoger in eerstgenoemde gemeente (394 m²) dan in laatstgenoemde (265 m²). Dit is niet tegenstrijdig, want sluit enerzijds aan bij het meer verstedelijkte karakter van Zoersel, waar b.v. meer mensen in appartementen wonen. Anderzijds heeft dit wat Malle betreft zeker te maken met de grote oppervlakte aan industriezones in deze gemeente, maar ook met het grotere aandeel aan landbouwbedrijven, die tegenwoordig eveneens grote verharde oppervlakten omvatten. Tenslotte is met name het vliegveld met zijn grote startbaan een belangrijk element van verharding in Malle, maar dit wordt momenteel zoals vermeld in aanzienlijke mate teruggedraaid.

In dezelfde trend past de **verhardingssnelheid**. Die ligt met 213 m² groter in Zoersel dan in Malle (188 m²), maar in deze laatste gemeente situeert 76 m² zich in het buitengebied, wat in Zoersel maar om 11 m² gaat.

De totale **onthardingsopgave** is de som van de ambitie in zachte bestemmingen en de ambitie in de harde bestemmingen en vloeit voort uit de Vlaamse doelstellingen. In zachte bestemmingen, zoals landbouw- en natuurgebied, moet 20% onthard worden, met als vertrekbasis 2015. In harde bestemmingen, zoals woon- of industriegebied, moet de verharding gelijk blijven, ook ten opzichte van 2015. (Bij een voorlopig gebrek aan een ruimtelijke verdeling van de Vlaamse onthardingsambities werden de Vlaamse doelstellingen herhaald voor gemeenten.) De onthardingsopgave is de opgave voor alle overheden samen, dus niet enkel voor het lokale bestuur. Zeker bij gemeenten met veel bovenlokale infrastructuur, zoals een luchthaven, is dit van belang. Dit ontslaat gemeenten geenszins van hun lokale verantwoordelijkheid om hun aandeel van deze

doelstellingen te halen.

De indicator **prioritaire herbestemming** staat voor het vermijden van verharding door het herbestemmen van harde naar zachte bestemmingen. Van de bestemde bouwgronden is 11.000 ha watergevoelig of hebben andere belangrijke natuur- of landschapswaarden. Dit is het belangrijkste open ruimte gebied dat in Vlaanderen bedreigd wordt door bebouwing. Op basis van hun feitelijke ligging zijn deze 'prioritair te herbestemmen' gronden in het Betonrapport geklasseerd tot op het niveau van de 300 Vlaamse gemeenten. Het betreft hier dus een kwalitatieve toewijzing op basis van feitelijkheid op het terrein, en dus geen proportionele doorrekening.

Meer lezen

Christiaens A. & Mollen F. *Betonrapport 2024 van de Vlaamse gemeenten en provincies*. Breekijzer/Natuurpunt, Gent-Mechelen. 64 blz.



Domein de Renesse

Kasteel, natuur, cultuur en meer



Sinds de oprichting in 1985 is Domein de Renesse vzw uitgegroeid tot een bruisende socio-culturele vereniging met een hart voor erfgoed, natuur en cultuur. We willen bovendien de toeristische troeven van onze gemeente in de kijker zetten. Domein de Renesse vzw wordt vandaag gedragen door een ploeg van meer dan 100 enthousiaste vrijwilligers.

Geniet van ons gezellige kasteelcafé met buitenterras (open op zondag en maandag van 13u tot 18u, in juli/augustus ook op woensdagnamiddag van 14u tot 17u), ontdek het mooie park en neem deel aan tal van interessante activiteiten voor jong en oud (zoals boekenmarkten, gidsbeurten, kindervertellingen en concerten). Je kan het kasteel ook huren voor o.a. fotoreportages, feesten, vergaderingen en recepties.

DOMEIN DE RENESSE VZW

📍 Lierslei 30, 2390 Oostmalle

☎ 03 311 55 91

🌐 www.domeinderenese.be

✉ info@domeinderenese.be



Kunstenaarsweekend

**Zaterdag 5 en zondag 6 oktober
van 10u tot 18u**

Een artistiek weekend waarin verschillende lokale kunstenaars hun meesterwerken tentoonstellen in het unieke kader van Kasteel de Renesse. We verwelkomen dit jaar 12 Malse kunstenaars die o.a. werken met keramiek, glaswerk, teken- en schilderkunst, kalligrafie, fotografie, houtdraaiwerk, juwelen, ... Voor elk wat wils dus. **Gratis toegang.**



Theaterwandeling

**'Negen schapen en het massief
eikenhouten hekje'**

Vrijdag 18 oktober om 19u30

De Kempen in vroegere tijden, waarin niets moest en alles kon. Acteur-verteller Zjosfinks heeft genoeg grondig researchwerk verricht en kan op redelijk getrouwe wijze een aantal dorpsfiguren uit die ongedwongen tijden terug tot leven brengen. Straffe verhalen in een wandeling van 2km rond het Kasteel De Renesse, met 4 verhalen in het park en een slotverhaal in de Ridderzaal van het kasteel.

**Deelname: € 10,00 – incl. drankje in het park
(€ 12,00 voor niet-leden van Domein de
Renesse vzw). Vooraf inschrijven verplicht
via info@domeinderenese.be**



Samentuin De Veldstraat zoekt nieuwe paden op

Op een bloedhete namiddag stap ik af in de Veldstraat te Zoersel, waar de gelijknamige samentuin gelegen is. Ik heb een afspraak met inspirator van het eerste uur Bart Gysels. Zijn ideeën sluiten aan bij de zoektocht naar andere, meer duurzame, vormen van landbouw waar Natuurpunt Voorkempen ook voor pleit in zijn memoranda. Bovendien wil hij meer uitleg geven over de nieuwe plannen van de organisatie.

P.: Bart, wil je jezelf en het project De Veldstraat even voorstellen?

Bart: ik ben hier opgegroeid en was in 2011 op zoek naar een stuk grond om een moestuin op te starten. Dit vanuit het perspectief dat onze voedselproductie hier maar ook wereldwijd een grote impact heeft op het sociale welzijn van de mensen maar ook op de biodiversiteit. Het treft dat ik een mooi stuk landbouwgrond heb kunnen aankopen vlak achter mijn ouderlijk huis. Met enkele vrienden hebben we dan een vzw opgestart. Daarbij waren we geïnspireerd door de vereniging VELT, die in die jaren het concept 'samentuin' in de wereld aan het zetten was. Er waren er toen misschien een handvol in Vlaanderen. Na een jaar van voorbereiding zijn we officieel gestart in 2013. En sindsdien draait het heel goed, ook al hebben heel wat mensen in Zoersel een eigen tuin. Maar men komt naar hier voor het sociale gegeven, om elkaar te leren kennen en ook iets bij te leren.

P.: wat een Natuur.huis is voor Natuurpunt is een samentuin voor een vereniging als VELT?

Bart: inderdaad, er worden ideeën uitgewisseld rond koken en andere ecologische thema's. We

organiseren een heleboel activiteiten. Zo komt er enkele keren per jaar een klasgroep op bezoek, we geven workshops rond fermenteren, kruidenwandelingen, koken met wilde kruiden, enzovoort.

P.: hoeveel actieve leden zijn er momenteel?

Bart: het aantal actieve tuiniers draait elk jaar rond de dertig maar we hebben over de honderd steunende leden. We werken erg laagdrempelig. Iedereen doet wat hij of zij kan. Maar het principe is eenvoudig: alleen wie heeft deelgenomen aan een werkshift, kan oogsten.

P.: maar nu is het tijdstip aangebroken om de bakens te verzetten?

Bart: het idee is gegroeid vanuit de samentuin omdat wij heel vaak de vraag krijgen of we ook geen groenten verkopen. Die komt van mensen die niet voldoende tijd hebben, zoals jonge gezinnen, of gewoon geen groene vingers. We voelen alleszins dat de belangstelling voor lokaal geteelde en gezonde groenten groot is. Ik heb zelf een aantal jaren geleden de opleiding van Landwijzer gevolgd, om professioneel aan de slag te gaan in de biosector en dat is me altijd blijven aantrekken. Vandaar de zin om een stap verder te zetten, naar de commerciële sector. De kans dient zich nu aan dat een eigenaar van een stuk grond in de buurt deze aan gunstige voorwaarden aan ons wil verkopen, omdat hij achter onze ideeën en principes staat.



P.: maar ik veronderstel dat je hier niet alleen voor staat?

Bart: neen, we hebben binnen de samentuin een sterke ploeg van meer dan tien personen die er mee hun schouders willen onder zetten, onder de vorm van een **coöperatieve vennootschap**. Het is dus niet de bedoeling om met vrijwilligers te werken maar met een professionele boer. De vzw De Veldstraat blijft gewoon bestaan zoals ze is. Maar er kan wel een mooie wisselwerking ontstaan. Nu staan we voor de grote uitdaging van de hoge grondprijzen hier. Recentelijk is een landbouwgrond in Zoersel verkocht voor 16 euro per m². Het probleem is ontstaan omdat de overheid de landbouwgronden niet actief heeft beschermd. Landbouwgrond belangt iedereen aan omdat het in essentie over onze voedselzekerheid gaat. Maar men laat de grondprijzen over aan de vrije markt. Je zou kunnen zeggen dat wij met de samentuin ook niet aan 'echte' landbouw doen, maar eigenlijk produceren we meer voedsel dan een maïsakker die voor veevoer en vaak voor de export dient. Dus een

jonge startende bioboer die niet uit een landbouwmilieu komt, heeft vrijwel geen toegang meer tot landbouwgrond omdat de prijzen zo duur zijn. Een oplossing kan zijn dat burgers zich organiseren om gezamenlijk de landbouwgrond aan te kopen en permanent ter beschikking te houden van de landbouwer. Nu bestaat er een organisatie die dit al tien jaar doet en dat is De Landgenoten. Inmiddels hebben we met hen al een heel traject afgelegd. Ze zijn nog altijd mee en zouden met ons een campagne willen opstarten om de bewuste landbouwgrond 'vrij te kopen'. Dit kan via aandelen aan 250 euro of via belasting aftrekbare giften. Als reactie op onze voorbije informatieronde in augustus hebben we via engagementsverklaringen al twintig procent van het totale bedrag bij elkaar gebracht.

P.: je gebruikte bewust de term 'vrijkopen'?

Bart: daar gaat het inderdaad echt over. Als wij samen onze verantwoordelijkheid nemen om de boer te ondersteunen, dan moeten we die grond vrijkopen. Voor sommigen klinkt dat misschien wat activistisch of zweverig, maar dat is wel waar het om draait: dat wij die grond voor eeuwig en altijd kunnen beschermen voor echt duurzame landbouw, over de generaties heen. Zo krijgen die bioboeren in hun carrière ook de tijd en ruimte om aan bodemvruchtbaarheid te werken, om voor biodiversiteit te zorgen. Als jij een korte termijncontract hebt als boer, dan ga je niet investeren in houtkanten bijvoorbeeld.

P.: hier trek je een interessante parallel met natuurbehoud!

Bart: ja, onze landbouwgronden degraderen aan sneltempo. Volgens wetenschapper hebben we, als we zo voortdoen, over zestig jaar geen vruchtbare landbouwgrond meer. Dan



gaan we verhongeren. Maar er zijn oplossingen!

P.: welk concept hebben jullie voor ogen met de nieuwe boerderij?

Bart: het wordt een biologisch groentenbedrijf voor de korte keten. Er wordt hier en daar al gezegd dat het om een CSA (*community supported agriculture* – nvdr) boerderij zou gaan, waarbij klanten leden worden en een jaarabonnement aangaan. Dat lijkt ons in de startfase zeker interessant omdat dit zekerheid geeft inzake afzet van de producten. Concreet zouden we werken via pakketten; dus geen zelf-

pluk. Maar we zien onze afzet ook in de vorm van losse verkoop, een veldwinkeltje, eventueel de markt. En een divers aanbod, want als mensen het woord pakketten horen denken ze dat ze steeds hetzelfde voorgeschoteld krijgen. We zullen ons aanbod versterken door beroep te doen op collega's bioboeren en de bio-groothandel.

P.: succes Bart!

Paul S.

Alle info is te vinden op www.develdstraat.be

 natuurpunt	
Natuurpunt Voorkepen presenteert	
PUUR NATUUR QUIZ 8ste editie	
De opbrengst gaat naar de aankoop van natuurgebieden in Malle en Zoersel.	
VRIJDAG 15 NOVEMBER OM 20u00	GC ALICE FORCEVILLE WESTMALLE SINT-JOZEFLEI 26
SLIMMER DAN ONZE VOS? Test je natuurkennis in de <i>beestigste quiz</i> ter wereld.	MAX 6  PER PLOEG
2024	Start € 20 per ploeg op BE80 7512 0545 9477

Uitbreiding erkend natuurgebied Het Heiblok



Bart Michielsen

Het Heiblok is een natuurgebied gelegen aan de westzijde van het Zoerselbos, dat bestaat uit een mozaïek van dennen–eikenbossen, schrale graslanden, gageelstruwelen en een groot wilgenstruweel. Recent werd het weer een stukje groter. Co-conservator

Bart Michielsen

is reeds jaren betrokken bij het beheer en geeft ons meer inzicht in de samenstelling en het beheer van het gebied.

In 2021 konden we reeds de verwerving melden van het laatste bosperceel in het centrale gedeelte dat nog in privé handen was. Niet veel later waren we in de gelegenheid om een verruigd weiland ten westen van de Schegelbaan aan te kopen. Eind 2023 diende zich de mogelijkheid aan om het Heiblok in zuidelijke richting uit te breiden.

Na overleg en in samenspraak met het ANB (*Agentschap voor Natuur en Bos – nvdr*) hebben Natuurpunt Voorkepen en de Vrienden van het Zoerselbos aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Zoersel gevraagd om het beheer van de gronden gelegen ten zuiden van het erkende natuurreservaat het Heiblok en in eigendom van de gemeente Zoersel, over te dragen aan Natuurpunt Voorkepen

Midden januari werden we door het schepencollege op de hoogte gebracht dat zij onze vraag steunden en het beheer van deze gronden aan onze twee verenigingen zouden overdragen. Zowel vanuit de Vrienden van het Zoerselbos als vanuit Natuurpunt Voorkepen willen we nogmaals het college van burgemeester en schepenen bedanken voor het gestelde vertrouwen in onze twee verenigingen om ons het beheer van dit gebied toe te vertrouwen.

Concreet gaat het om de dennen-eikenbossen en de drie hooilanden die gelegen zijn rond het bezoekerscentrum Zoerselbos. Ze sluiten in het noorden aan op het erkende natuurreservaat het Heiblok. In het oosten wordt de grens gevormd door de Grensweg terwijl de parking aan de Peggerstraat de zuidelijke grens vormt.



In het centrale gedeelte ligt een groot wilgenstruweel, hier groeien enkel soorten die goed tegen hoge waterstanden kunnen, zoals wilgen.

Ten westen ligt nog een grote (mais)akker. Deze nieuwe percelen sluiten naadloos aan op het erkende natuurreservaat. We vonden het dan ook logisch dat deze een éénvormig beheer krijgen dat beter op elkaar afgestemd is. Daarnaast kunnen we door een geïntegreerd beheer en een eenvormige werking extra kansen creëren om de educatieve werking rond het bezoekerscentrum te versterken.

Het Heiblok zoals we dat tot nu toe kenden was 14,65 ha groot (centrale deel = 12,15 ha en westelijk perceel = 2,5 ha). Daar komen nu de gronden van de gemeente Zoersel bij, goed voor 8 ha. Samen vormt dit één groot geheel van 22,65 ha.

Door deze uitbreiding ziet het te beheren Heiblok er ondertussen als volgt uit. Het centrale gedeelte is het initieel erkende natuurreservaat en reeds vele jaren eigendom van Natuurpunt. Het werd in het verleden verworven door Natuurreservaten vzw, medegefinancierd door

de Vrienden van het Zoerselbos. Het bestaat uit een centraal gelegen wilgenstruweel, dit is een depressie waar bijna altijd (regen)water in staat en waar vooral wilgen groeien. Rond het wilgenstruweel liggen de voor de Kempen typische dennen-eikenbossen. Zoals de naam doet vermoeden zijn grove den en zomereik de dominante boomsoorten. Deze worden vergezeld door ruwe berk, wilde lijsterbes, hulst en sporkehout. De onderbegroeiing bestaat uit bochtige smele, pijpenstrootje en bosbes. Deze bosgordel wordt in het noordoosten onderbroken door een moerasje, een gagelstruweel en drie schrale graslanden. Op één van die graslanden groeien struik- en dophei en vele koningsvarens. Soorten als levendbarende hagedis, hazelworm en groentje voelen zich hier thuis.

Zoals gezegd sluit het zuidelijk gedeelte hier naadloos op aan. De eiken-berkenbossen lopen door en worden afgewisseld met enkele open



plekken. Opmerkelijk is het voorkomen van een zevental wintereiken. Deze werden naar alle waarschijnlijkheid lang geleden aangeplant, aangezien ze min of meer op één lijn staan naast een afwateringsgracht. In het zuidelijk deel kun je ook drie grote schrale graslanden terugvinden. Deze vormen een mooie aanvulling op de schrale graslanden die in het noordoosten van het erkende natuurreserveaat liggen. Het gaat hier om twee droge en één nat schraal grasland. De twee graslanden aan de westzijde hebben te lijden onder de vermesting van de maisakker, terwijl het hooiland naast de boomgaard van het bezoekerscentrum verruigd was omwille van achterstallig beheer. In de bosrand van één van de hooilanden kun je, onder een grote zomereik, eikvaren vinden.

Logischerwijze worden deze gronden vanaf dit jaar beheerd door Natuurpunt Voorkepen. De zuidelijke percelen worden mee geïntegreerd in het natuurreserveaat het Heiblok. Er zal op termijn ook een nieuw beheerplan voor het ganse gebied opgesteld worden, inclusief het westelijk perceel. In grote lijnen zullen we het tot nu toe gevoerde beheer verder zetten. Wel zullen er andere accenten gelegd worden, vooral dan in het gevoerde hooiland- en bosrandbeheer.

Jammer genoeg groeien er her en der Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik. Het bosbeheer legt zich dan ook voornamelijk toe op exotenbestrijding en het vellen van gevaarlijke bomen (aan de rand van de wandelwegen en tegen het erf van het bezoekerscentrum).

Het maaibeheer van de drie graslanden wordt in lijn gebracht met het maaieregime van de hooilanden in het centrale gedeelte. Dit omvat een maaibeurt in het late voorjaar waarbij ongeveer de helft gemaaid wordt en een latere maaibeurt waarbij de andere helft gemaaid wordt. Met een aangepast maaibeheer hopen we de ecologische waarde van deze graslanden te herstellen.

Rond de hooilanden werden in het verleden bosranden gecreëerd door de randen van de hooilanden niet te maaien. Hierdoor ontstonden bosranden en struwelen, die sporadisch teruggezet werden. Dit is de laatste jaren echter verwaarloosd waardoor sommige mantelzoomvegetaties sterk uitgegroeid en verruigd zijn, en bijna weer bos werden. We zullen hier de komende jaren een inhaalbeweging inzetten zodat de mantelzoomvegetaties zich opnieuw kunnen herstellen.

Tevens hebben we recentelijk een lusvormig

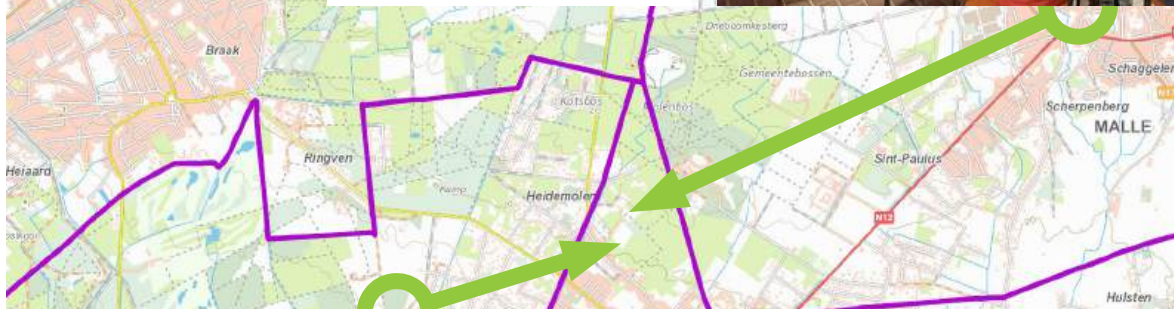
Heb je zin om dit gebied beter te leren kennen?

*Dat kan! Tijdens de Week van het Bos organiseren we immers twee geleide wandelingen door het gebied. Zowel op **zaterdag 5 oktober** als op **zondag 13 oktober** neemt een gids je mee door het Heiblok. Tijdens de eerste wandeling vertellen we je meer over het Heiblok, zijn geschiedenis en het actuele beheer, terwijl we tijdens de tweede wandeling meer aandacht besteden aan de zoogdieren (en andere dieren) die zoal leven in het natuurgebied.*

We vertrekken telkens om 14u aan het bezoekerscentrum en zullen terug zijn iets na 16u. We raden steeds stevige wandelschoenen aan. Honden kunnen niet mee (ook niet aan de leiband). Aangezien we kleine bospaden gebruiken, kunnen ook buggy's of rolstoelen niet mee.

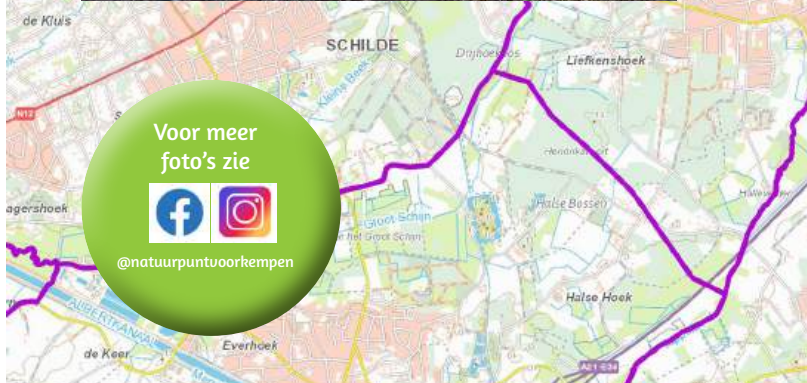


23 augustus: Nacht van de Vleermuis
 Deze jaarlijkse traditie vond dit jaar plaats in De Welvaart en kon eveneens traditiegetrouw rekenen op een talrijk en gevarieerd publiek.



Miek Mertens

Sponsorswandeling 18 augustus 2024
 Om de gronden van de Hegte heide die onze afdeling in erfpacht had van het Convent van Betlehem, in eigendom te verwerven, organiseerden we een sponsoractie, en met succes: meer dan 500 sponsors brachten ruim 40.000 euro in het laatje. Om ze te bedanken, nodigden we ze uit om op zondag 18 augustus het natuurgebied te verkennen.



Voor meer foto's zie




@natuurpuntvoorkempen

De Delfte Beek: blauw glidkruid
 Op de nieuw gegraven bedding van de Delfte Beek in het Ferrarisbos vond co-conservator Paul een plantje blauw glidkruid. Deze fraaie soort werd eerder in de omgeving gevonden maar dit is waarschijnlijk de eerste groeiplaats binnen ons reservaat.



Stein Tenmeulen

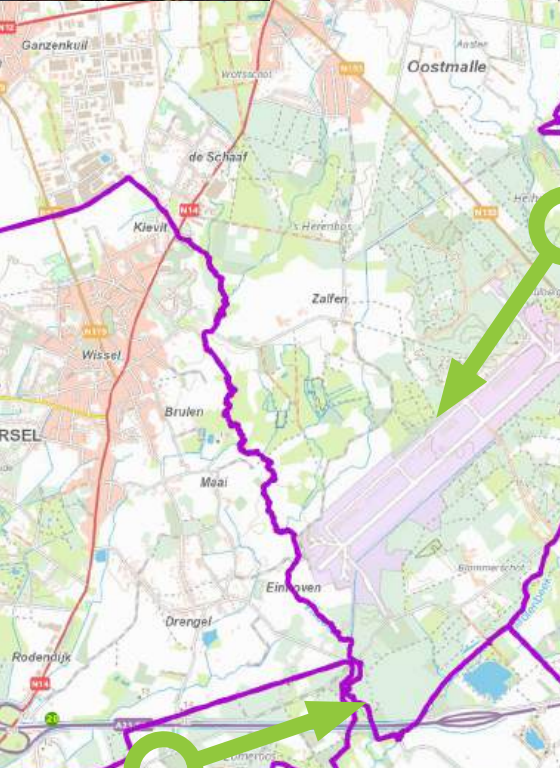


Vliegveld Malle

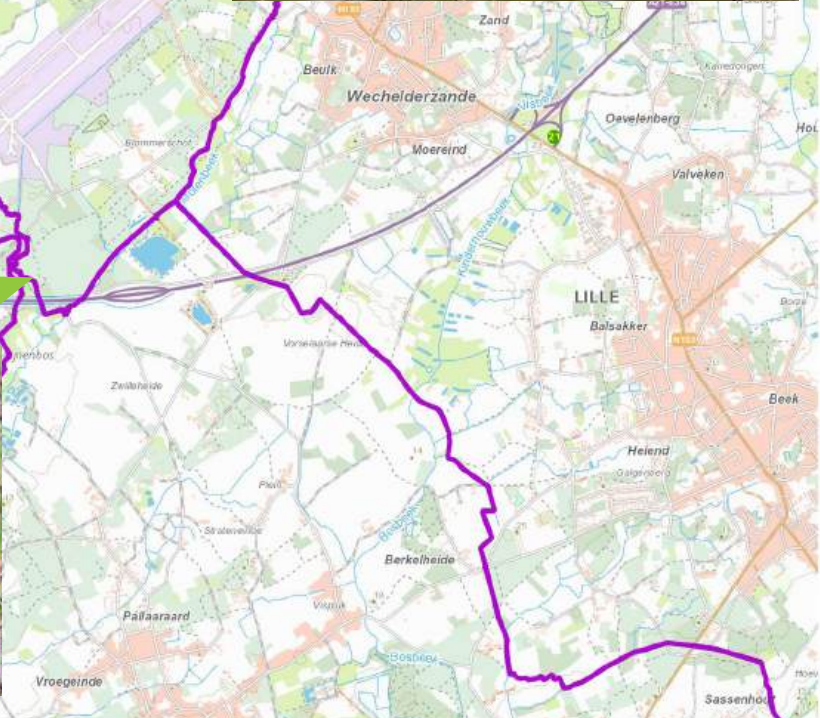
Na een eerste broedgeval in onze afdeling in 2023, kwam de zeldzame grauwe klauwier ook de voorbije zomer succesvol tot broeden op het vliegveld van Malle. Twee paartjes brachten minstens 2 + 3 jongen groot.



Guu Laurijssens



Pauw Struyckers

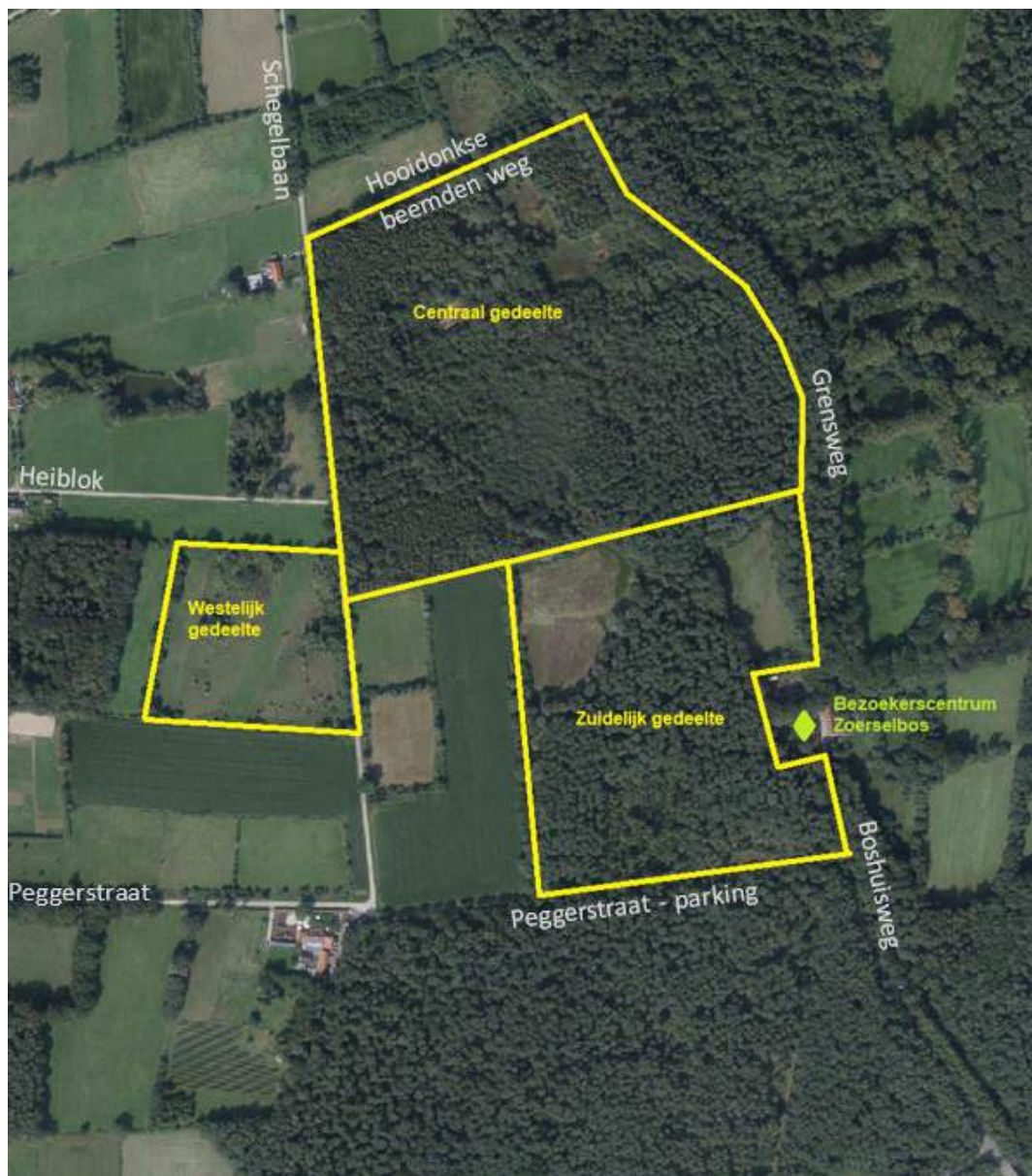




pad door het ganse Heiblok voorzien dat makkelijk bereikbaar en goed begaanbaar zou moeten zijn, behalve natuurlijk als het stevig geregend heeft. Hierdoor hopen we de educatieve werking van het bezoekerscentrum Zoerselbos te versterken en extra kansen te bieden aan educatieve wandelingen in één van onze eigen gebieden. Wegens de kwetsbaarheid van het terrein -en de grote recreatiedruk rondom het

Boshuisje- zullen we het pad niet permanent openstellen voor het grote publiek.

Bijschrift bij foto bovenaan artikel: Noordelijk hooiland. Op de hogere gronden van het centrale gedeelte komen dennen-eikenbossen voor die in het noordoosten onderbroken worden door enkele schrale graslanden.



Opnieuw heivlinders op de Zalfense heide



Guy Laurijssens

De heide en landduinen op en rond het vliegveld van Malle vormden tot voor een aantal jaren een van de laatste vindplaatsen van de bedreigde heivlinder in de Antwerpse Kempen. Deze kleine populatie leefde geïsoleerd, ver weg van andere populaties in de Noorderkempen (o.a. Kalmthoutse heide) en de oostelijke Kempen. Door middel van een vlindertelroute werden de Malse heivlinders jaarlijks opgevolgd door vrijwilligers van onze vlinderwerkgroep. Nadat jarenlang een gestage daling van de aantallen werd vastgesteld, werd de laatste heivlinder er in 2019 waargenomen. Vermoedelijk lag genetische verarming door een te lange isolatie (geen contact meer met andere populaties) aan de basis van dit lokale uitsterven. Ook elders in de Antwerpse Kempen is de soort de voorbije decennia sterk achteruitgegaan en op veel plaatsen verdwenen.

Een soortbeschermingsplan moet nu redding brengen en daarom werden de voorbije zomer in enkele Antwerpse heideterreinen opnieuw heivlinders uitgezet, zo ook in Malle. Begin augustus werden door medewerkers van het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek)

getransloceerd omdat deze voor nieuwe nakomelingen kunnen zorgen. Ze hebben gepaard in de herkomstgebieden om dan nadien hun eitjes af te zetten op geschikte waardplanten (vnl. buntgras en schapengras) in hun nieuwe leefgebied in Malle. Voorafgaand werden op basis van genetisch onderzoek geschikte brongebieden geselecteerd, zodat de geïntroduceerde populatie alvast kan 'starten' met een voldoende grote genetische variatie. Ook in 2025 zullen opnieuw een aantal Limburgse heivlinders in Malle worden uitgezet, om de slaagkansen van de herintroductie verder te verhogen. Onze vlindertellers zullen de evolutie van de nieuwe populatie heivlinders van nabij verder opvolgen.

Guy L.

Foto:

Uitzetten van een heivlinder op het vliegveld van Malle. Door de onderzoekers werd een stukje uit de achtervleugel geknipt dat gebruikt wordt voor genetische onderzoek.

en Natuurpunt Studie veertig heivlinders gevangen in Limburgse heideterreinen en opnieuw losgelaten in de heide rond het vliegveld van Malle. De vlinders zijn afkomstig van de Balimgronden te Lommel en van de militaire domein van Houthalen-Helchteren en Leopoldsburg. Er werden voornamelijk vrouwelijke vlinders gevangen en



Storm 9 juli 2024

Begin juli trok een zwaar omweer over onze gewesten, dat op diverse plaatsen 'schade' veroorzaakte in de reservaten van Natuurpunt Voorkepen. 'Schade' staat tussen aanhalingstekens, omdat in reservaten waar de natuur haar gang mag gaan, een storm eigenlijk geen schade kan veroorzaken. De storm is immers zelf ook natuur... Zo toont de eerste foto een omgevallen dode Amerikaanse eik, op de oever van de Delfte beek. Het beheerpad dat zich op die plek bevindt, moet opnieuw toegankelijk gemaakt worden. Merk op dat een jonge winterlinde, die enkele jaren geleden door onze beheerploeg werd aangeplant, op een haar

na aan verplettering ontsnapte! De tweede foto toont een omgevallen es in het Ferrarisbos, op de plaats waar de nieuw gegraven beekloop aftakt van de bestaande loop. Die es werd ontzien bij uitvoering van de graafwerkzaamheden maar de natuur besliste anders over het lot van de boom. Op de derde foto staat een omgevallen zomereik die op de oever van de Delfte beek groeide, in de Kluisbeemd. De kroon viel op het landbouwterrein aan de overzijde van de beek, zodat hier wel van (beperkte) schade sprake is.

Paul S.





Gaby Thijs

Frieda regelde voor de plantenwerkgroep een bezoek aan het Buitengoor onder leiding van de verantwoordelijke voor het beheer van het natuurgebied André Vanhoof.

Op de parking zagen we al twee inwijkelingen, hertschoornweegbree en mosbloempje. Nog maar een klein voorproefje van de vele nieuwe soorten die we leren kennen tijdens de excursie.

Buitengoor-Meergoor, op grondgebied Mol-Rauw, ligt in de moerassige depressie tussen twee recreatiedomeinen, het Zilvermeer en het Zilverstrand. Het natuurgebied is 75 ha groot, ongeveer 600 m breed en 1,5 km lang. In 2000 kreeg de afdeling 'Netebronnen' van Natuurpunt het gebied onder zijn hoede.

Buitengoor-Meergoor bevindt zich op de af-

lopende flank van het Kempens plateau. Het Kempens plateau is een geologische eenheid bestaande uit een puinkegel gevormd door keien en stenen uit de Ardennen, die tijdens de IJstijden (Mindelglaciaal of Elsteriaan) door de Maas zijn afgezet in het zuidoosten van de Limburgse Kempen. Het oostelijk gedeelte bestaat vooral uit deze fluviatiele grinden terwijl in het westelijk deel vooral grove zanden voorkomen. Het gebied is later bedekt met een dunne laag dekzand.

In de zandige bodem van de Kempen is het grondwater van nature vrij zuur (mineraal- en kalkarm). De kwel (water dat hogerop in de bodem is gedrongen en terug aan het oppervlak komt) is van groot belang voor de waarde en het behoud van de vegetatie in het natuurgebied. Hierdoor heeft het reservaat weinig of geen last van problemen als (langdurige) 'verdro-



ging', 'vermesting' en 'verzuring' (met deze term wordt een proces van chemische verandering aangeduid vooral veroorzaakt door de ammoniakuitstoot uit intensieve veehouderijen en de stikstofoxiden die vrijkomen bij de verbranding van fossiele brandstoffen).

Het is een gebied met een complexe abiotische en biotische structuur. De gehele vegetatie is typisch voor een gradiëntmilieu (geleidelijke veranderingen van milieufactoren), ontstaan door een contact van voedselarm en voedselrijk water. Kleine reliëfverschillen en de dynamische rol van regen- en kwelwater zorgen voor een pH- en vochtigheidsgradiënt waardoor op een eerder beperkte oppervlakte zeer vele en vaak heel zeldzame plantensoorten groeien.

In het Buitengoor zijn er drie soorten kwel: diepe, oppervlakkige en lokale kwel. Het type kwel is in belangrijke mate mee bepalend voor de aanwezige vegetaties.

De **diepe kwelstroom** in het Buitengoor is de bron van de Vleminkloop, die op zijn beurt het begin is van de Kleine Nete. Regenwater dat tientallen jaren geleden infiltreerde op het hoger gelegen Kempens Plateau, doorstroomt verschillende sedimenten waarbij allerlei mineralen (vooral veel ijzer in gereduceerde vorm, chemisch aangeduid als Fe^{2+}) opgenomen worden. Het diepe kwelwater is zuur, stikstofarm en rijk aan mineralen. Zodra het in contact komt met het zuurstofgas in de buitenlucht, oxideert het opgeloste ijzer (Fe^{3+}) en krijgt het water een kenmerkende roestkleur. Bij dit proces worden de in het water aanwezige fosfaten gebonden in een voor planten niet opneembare vorm. Daardoor verhoogt de voedselarmoede van het totale systeem nog meer.

Op de hoger gelegen flanken van het Buitengoor

infiltrereert eveneens regenwater dat, na een korte reis door de bodem, als **oppervlakkige kwel** uitvloeit in de lager gelegen delen. De eigenschappen van deze oppervlakkige kwel leunen aan bij de kwaliteit van regenwater. Het is uitgesproken zuur, mineraalarmer dan de diepe kwel en beladen met min of meer vervuilende en/of vermestende stoffen die tijdens het korte verblijf in de bodem slechts gedeeltelijk weggefilterd worden.

Wat als '**lokale kwel**' betiteld wordt, is afkomstig van een voormalig irrigatieslootje dat aan de oostelijke, hoogst gelegen kant van het Buitengoor langs het reservaat loopt. Dit slootje voert water aan afkomstig uit het aangrenzende kanaal Dessel-Kwaadmechelen. Dit water, afkomstig uit de Maas, is basisch (tegengestelde van zuur) en rijk aan mineralen, voornamelijk calcium en voedingsstoffen. In de 19^e en begin 20^e eeuw werd het gebruikt voor het vruchtbaar maken (en houden!) van de vloeiveiden in de omgeving. Door de zandige bodem van het irrigatieslootje sijpelt een gedeelte van dit 'kalkhoudend' water ter hoogte van het Buitengoor in de bodem. Deze lokale kwelstroom vermengt zich gradueel met de aanwezige diepe en oppervlakkige kwelstromen. Chemische processen in de bodem neutraliseren en/of binden de aanwezige voedingsstoffen.

Door het feit dat de bodem constant verzadigd wordt met het kwelwater en dankzij de niveauverschillen, vloeit het regenwater snel af en krijgt het niet de kans om de wortelzone van de vegetatie te beïnvloeden noch om zure en/of vermeste poelen te vormen. Bovendien bezit het Buitengoor een erg gevarieerde ondergrond. Op verschillende plaatsen geeft dit aanleiding tot opvallende zonaties met smalle overgangsv egetaties. Het resultaat van dit samenspel van fysische factoren is een moerasge-



Ronde zonnedaauw

Gabby Thijss

bied, dat gekenmerkt wordt door een uitgesproken voedselarme bodem met daarin en daarop een fijne gradiënt van basisch over neutraal tot zuur water dat rijk is aan mineralen. Het vormt een uitgebreid 'overgangsgebied' gekenmerkt door een grote soortendiversiteit, met veel zeldzame soorten die hoge eisen stellen aan hun omgeving.

Twintig jaar geleden werden grote natuurinrichtingswerken uitgevoerd om het typische slenk- en bultenmoeras, de droge en natte heide en het elzen- en berkenbroekbos en de hierbij horende zeldzame soorten als klein en plat blaasjeskruid, blauwe zegge, beenbreek, gevlekte orchis en veenmosorchis de kans te geven zich uit te breiden zodat een meer robuuste natuur zich kon ontwikkelen.

Op de venige natte heide toont André ons enkele merkwaardige soorten: vierkantmos (een

levermos), dwergbloem, groene knolorchis, knopbies, bonte paardenstaart, Canadese rus, vlozegge, zeegroene zegge, veenvedermos, teer guichelheil (zie foto bovenaan artikel), breed en slank wollegras, armbloemige waterbies, vlottende bies. In grachtjes vinden we loos, plat en klein blaasjeskruid, kranwier en kleinste egelskop. We weten soms niet waar we best onze voeten plaatsen want de ronde en kleine zonnedaauw zijn ook rijkelijk aanwezig.

Galigaan doet het goed op plaatsen met lokale (=minerale) kwel. Als de soort te dominant wordt, wordt een deel gemaaid zodat andere soorten niet weggeconcurrereerd worden.

We gaan gretig in op het voorstel van André om ook nog door Meergoor te wandelen. Hier treffen we weer andere vegetaties aan. Het is voedselrijker en minder nat. In een afgerasterd deel grazen een drietal Gallowayrunderen. We krijgen ze niet te zien in de 20 ha die ze ter beschikking hebben. Het is ook duidelijk dat ze geen gagel lusten want deze struik groeit hier massaal. In en rond een poel treffen we enkele bijzondere soorten aan zoals stijve moerasweegbree, kikkerbeet, moeraswederik en moerashertshooi. We zijn bijna aan het einde van de wandeling als we bosereprijs leren kennen.

Wij kunnen enkel maar beamen wat er al zoveel voor ons hebben gedaan: dit natuurgebied is een pareltje. We danken André voor de bijzonder interessante excursie en om samen met de beheerploeg zo goed te ijveren voor het behoud van dit unieke natuurgebied.

Erika V.

Cursus vogelgeluiden onder leiding van Carl Grillet en Eric Grupping – een verslag van 2 cursisten



Verta Denkers

De cursus bestond uit 9 uitstappen naar verschillende natuurgebieden met hun typische vogels. Carl gaf ons talrijke bruggetjes om geluiden te herkennen en -hopelijk- te onthouden. Ook vertelde hij altijd iets over het gebied, hoe het beheerd wordt, wat er zoal te zien is en elke keer weer zagen en hoorden we speciale lekjes. Zalig! We pikken er enkele uitstappen en weetjes uit.

22/4 op het **vliegveld van Malle** maakten we kennis met de boompieper. Die lijkt wat op een lijster; de baltsvlucht lijkt op een parachute duik. De roodborsttapuit leeft in open gebied, kale heide en zingt ook 's nachts. Bijzonder was de waarneming van een grauwe kiekendief die op zijn gemakje overvloog. Er werden mooie foto's gemaakt ter bevestiging.

29/4 in het **Viersels gebroekt** hoorden sommigen onder ons voor de eerste keer dit jaar de koekoek.

De rietgors bracht ons bij de groep van de gorzen. Die hebben alle eenvoudige roepjes met veel herhalingen. Het verenkleed van de mannetjes is in de winter bijna zoals bij de vrouwtjes. Van de roofvogels gaf ditmaal de visarend present. Die soort komt overal ter wereld voor en ziet er overal hetzelfde uit. De Cetti's zanger is door het veranderend klimaat tot bij ons gekomen. De scholekster is eigenlijk een vogel van aan de zee. Ze leven ondertussen ook in het binnenland en leggen hun eitjes tussen steentjes die op daken liggen van grote bedrijfsgebouwen. Een kunstmatig keienstrandje! Op een gegeven moment zagen we twee boze meerkoeten jagen achter een reiger, verwondering alom. Tot we de prachtige foto van Brigitte zagen, dat was iets minder leuk: die reiger had een jonge meerkoet in zijn bek.

6/5 het grensoverschrijdend natuurreservaat **de Maatjes** in Nieuwmoer is eigenlijk de



achtertuint van deelnemster Brigitte. Zoals Carl terecht opmerkt: een prachtig natuureiland in een agrowoestijn. In het reukgraslandschap leven kwartels. De spotvogel is gelig groen, zijn zang is een gebrabbel dat doet denken aan het uittrekken van een ballon. De wulp heeft een bek die naar onder gebogen is (bij de kluut is die naar boven gebogen). Hoe onthouden? 'De wulp wijst naar zijn gulp.'

Een makkie is de grutto: die roept 'grutto'.

De term 'bidden' voor het in de lucht blijven hangen door o.a. torenvalken is fout vertaald uit het Engels: looking for *prey* (uitkijken naar prooi) en niet *pray*.

13/5 in het **Turnhouts Vennengebied** keken we uit naar de grauwe klauwier maar er vloog een lepelaar over. Daarna zagen we een boomvalk die op libellen jagend verschillende rondjes maakte zodat we hem mooi konden zien.

25/6 **Landschap De Liereman – Korhaan:**

Carl vertelde waar de naam Liereman vandaan komt. Een korhaan heeft een karakteristieke staart in de vorm van een lier, die tijdens de balts wordt opgezet en gespreid, daarom wordt hij Liereman genoemd. (De soort is in Vlaanderen helaas wel uitgestorven.)

Het was een warme zomeravond. Ondanks de vervelende muggen hadden we

een onvergetelijke ontmoeting met de nachtzwaluwen. Ook de vlucht van de grauwe vliegenvanger zal ons bijblijven.

Niet alleen vogelgeluiden, de beschrijving van de vogels, hun gedrag, ... maar ook de verhalen die Carl vertelde van zijn ervaringen als vogelspotter over de hele wereld maakten het heel boeiend.

Hartelijk dank Carl, Eric, Lieve en Gilbert die hun telescoop opstelden en ons de kans gaven de vogels mooi te kunnen zien. Ook bedankt de fotografen Gilbert, Guido, Vera en Brigitte. Het was fijn om later nog mooie foto's te mogen zien. Het is spijtig om afscheid te nemen van mensen met wie je samen mooie waarnemingen hebt mogen meemaken. Het was dikwijls een feest om alle commentaren te horen zoals: wauw, knap, nog nooit gehoord, nog nooit gezien, zalig, ...

Lieve en Eric, we hebben jullie waarnemingen opgezocht, in totaal hebben jullie 97 verschillende vogels gehoord en / of gezien ingegeven. Kortom, deze cursus was een top ervaring! Carl, Eric, volgend jaar gaan we heel graag terug mee. En wie dit leest maar er niet bij kon zijn: niet twifelen!

Linda L. en Frieda P.





Natuur.cultuur

Leo Van Rossum

Geboren en getogen Zoerselaar Leo Van Rossum werkt graag met natuurlijke materialen maar ook met metaal, waarmee hij beelden laat verrijzen uit afgedankte materialen. Hij is bovendien een echte plattelandskunstenaar, want zijn inspiratie vindt hij zowel in de natuur als in het landbouwleven. In 2020 ontving hij de Zoerselse cultuurprijs.

In samenwerking met Wandelclub Natuurvrienden Zoersel en onze afdeling en met de steun van de gemeente liep van 28 juli tot 27 augustus het project Ensor in Zoersel?!, een cultuurwandeling langs 31 van zijn werken, waarvan er niet minder dan 18 in of vlakbij ons reservaat Landschap Blommerschot en Zalfen. Dat de kunstenaar het landschap goed aanvoelt, bleek uit de inplanting van de werken. Op deze pagina's vind je een selectie.

Om Leo's bijzonder talent te illustreren voegen we er ook de creatie 'Gerda van Den Achtersten Dries' aan toe. Deze indrukwekkende koe stond aan het begin- tevens eindpunt van de wandeling.

De cultuurwandeling is verlengd en loopt nog tot en met 5 oktober 2024. Vertrek aan Den Achtersten Dries te Zoersel (Eindhoven). Info aldaar. Volg de rode pijlen van Wandelclub Natuurvrienden Zoersel.



Poul Struijkers



Paul Stryckers



Joris Vleugels bv

Tuin- & landschapsarchitect
boomverzorging

TUIN - LANDSCHAP - OPENBARE RUIMTE - BOOMVERZORGING



Blijkerijstraat 35 - 2390 Oostmalle
info@jorisvleugels.be
www.jorisvleugels.be

Perkplanten Van Deun - Hofmans

is reeds meer dan 30 jaar HÉT adres voor een ongezien assortiment geraniums, perk- en terrasplanten!

**11.000M² GEGARANDEERD
TUINPLEZIER.**

**Enorme keuze in hang-,
stam- en stekperkplanten**

ALLES UIT EIGEN KWEK.

Topkwaliteit aan voordelige prijzen



www.perkplanten.com

Perkplanten

Van Deun - Hofmans

Westmallebaan 91 • 2980 Zoersel

T 03 312 45 46

GEOPEND: ma - za 08u30 - 18u00

Tijdens de maand mei tevens geopend:

Zondagen 09u00 - 13u00

Feestdagen 09u00 - 17u00



TAVERNE - KOFFIEHUIS - IJSSALON

de Comme

Lierselei 8 2390 Oostmalle

tel. & fax 03/312.03.13

BIODYVINO

partner van Natuurpunt



Website

www.biodyvino.be

Het grootste assortiment

biologische, biodynamische

en Natuurwijnen in België

Zetel: ZOERSEL, Ten Hoflaan 22 Tel. 03-312 24 38

Magazijn: AARTSELAAR, Schelselei 15 C



natuurvoedingswinkel

BIOLOGISCH - GLUTENVRIJ - LACTOSEVRIJ

ons aanbod

BROOD
VOEDING
VERSE GROENTEN EN FRUIT
GROENTEPAKKETTEN
LICHAAMSVERZORGING
ETHERISCHE OLIËN
SUPPLEMENTEN

...

openingsuren

DINSDAG: 13U30 - 18U
WOENSDAG: 9U30 - 18U
DONDERDAG: 9U30 - 18U
VRIJDAG: 9U30 - 18U
ZATERDAG: 9U30 - 13U

NATHALIE CELENS

ANTWERPSESTEENWEG 274B
2390 WESTMALLE

03/219.12.96

INFO@LEKKER-PUUR.BE

WWW.LEKKER-PUUR.BE



LEKKER PUUR WESTMALLE



LEKKERPUUR_WESTMALLE



meer
Energie
voor onze
toekomst!



Leopoldstraat 10 Bus 001 • B-2330 Merksplas • tel 014 43 10 31 • info@ebem.be

www.ebem.be





BARTELS
DRUKKERIJ

ONTWERP / DRUKWERK / PRINT

*voor alle mooie momenten
in het leven*

geboortekaartje
communie- of lentefeest
huwelijksuitnodiging
jubileumkaart

Geef je drukwerk extra uitstraling met **foliedruk**. Verschillende kleuren mogelijk!

GSM 0475 455 777
Leopoldstraat 57/8 - Merksplas
familiedrukwerk@drukkerijbartels.be
www.drukkerijbartels.be



HORTA WESTMALLE

JE PARTNER VOOR TUIN & DIER



HORTA Westmalle • Jacobin

Antwerpsesteenweg 383 • 2390 Westmalle
T. 03 312 04 36 • westmalle@horta.org



www.horta.org

Sponsors



Surcele
Oaked Pub

ESTAMINET
PREMIUM PILS

CORNET
STRONG · BLEND · BELGIAN
GARDOF

Praatcafé
Oostmallebaan 99
2980 Zoersel
www.surcele.be

Like us on Facebook

2BOOTS
Coaching

Privé of Zakelijk
Alleen of in groep

Natuurcoaching
Stress & Burnout
Loopbaan coaching
met Loopbaan cheques VDAB

www.2boots.be



Peter Massy
Coach – Trainer
peter@2boots.be
Tel: 0487 906 180

Violetlaan 34 - 2980 Zoersel



Op naar een groenere wereld.
Maak jij het verschil? Start in eigen tuin!



Aveve Brecht bv
Lessiusstraat 78
2960 Brecht

Aveve Malle
Antwerpsesteenweg 51
2390 Malle

WWW.ACD.EU

Sponsors



Zon- & maandag: gesloten
Dinsdag: 10u00 - 18u00
Woensdag: 10u00 - 18u00
Donderdag: 10u00 - 18u00
Vrijdag : 10u00-18u00
Zaterdag : 09u00-15u00

Uw biologische hoefwinkel

Een groot aanbod aan biologische producten

Kraakverse groenten, vele recht van ons eigen Dobbelhoeveveld

Heerlijke kazen en dagverse rauwe melk

Vlees van Dubbeldoel en biologisch kippen- en kalkoenvlees

Brood en gebak

Goorstraat 43, 2970 Schilde T. +32 3 383 07 82 info@dobbelhoeve.be

www.dobbelhoeve.be



Samen klinken
op meer natuur!





/ ASSUR INVEST

Verzekeringsmakelaar

ASSUR INVEST NV

Antwerpsesteenweg 289

2390 Westmalle

FSMA 023875 A | RPR 0412.725.491

T 03 312 44 60 **F** 03 312 07 70

info@assur-invest.be

www.assur-invest.be